

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Fél évre ..... 14 korona.
Egy negyed évre ... 7 korona.
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.
Fél évre ..... 18 korona.
Egy negyed évre ... 8 korona.
Egy óra ..... 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szombat, november 25.

Bizhatnak utódomban...

Budapestről telefontólja tudósítónk:

A Magyar Tudományos Akadémia mai ülésén mély gyászának adott kifejezést a király elhunvta felett. Berzeviczy Albert, az Akadémia elnöke hosszabb beszédben méltatta a király életét és többek között a következőket mondotta:

— Összegyűltünk, hogy elszorult szívünk bánatos szavával csatlakozzunk ama gyászhoz, amelylyel a magyar nemzet királyának ravatalát környezi. Aki ezen a ravatalon fekszik, az országunknak hatalmas uralkodója volt, kinek hosszú élete a sors csodálatos végzése szerint egyszerre indult meg az Akadémiával. Néhány hónap előtt történt, hogy midőn hosszú idő óta ismét a király színe elé járulhatván, ajkamra tolt egészséges arcszíne és viruló egészsége feletti örömmönek és annak a — fájdalom nem teljesült — reménynek a kifejezése, hogy őt a gondviselés még sokáig fogja e viharos nehéz időkben hazánk trónján megtartani, mire a király jóságos kézlegyintéssel így szólt:

— Kérem, én nagyon öreg ember vagyok, nem sokáig élhetek, de legyen nyugodt, utódom jeles ifju, benne örömem telik, benne bizhatnak.

E szavakra visszaemlékezve, e percben bennök nem a mindnyájunk reményével megegyező biztató rámutatás egy várható szebb jövőre ragad meg, hanem engem megragad az a magasztos uralkodói kötelességérzet, mely a sir szélén csak arra gondol, hogy utódjának, kihez nem szülői kötelesség csatolja, utját egyengesse a nemzet szívéhez, hogy a hódolatból, bizalomból, amelyet ő maga kiérdemelt, rakjon lépcsőt nehéz rendeltetése örökösének emelkedése számára.

Az Akadémia végül elhatározta, hogy Ferenc József király iránti háláját, halála felett érzett fájdalmát, áldott emléke kegyeletét jegyzőkönyvileg megörökíti és a kormány utján eljuttatja legfelsőbb helyre.

„Én már nagyon öreg ember vagyok, nem sokáig élhetek, de legyen nyugodt, utódom jeles ifju, benne örömem telik, bizhatnak benne.”

Ezeket a szavakat a már bársony koporsóban pihenő Ferenc József király mondta, amikor halálsejtelmek lepték meg és lassan bucsuzkodott az élettől az ősz bágyadtan ragyogó arany verőfényében, ott, ahol a Gloriette sok évszázad soha el nem tűnő dicsőségét és szenvedéseit örökíti meg. „Benne bizhatnak” így szólt a legbölcsebb aggastyán azon férfiúról, ki őt Magyarország évezre-des trónján ime most követi és akinek nincs más ígérete, mint az, hogy Európa legbölcsebb uralkodójának nyomdokain haladjon az igazság, a kötelesség, az erény felséges utjain.

Az új királyban, a „jeles ifjuban” őszinte öröme telt annak a magasztos fejedelemnek, aki csaknem hetven esztendeig ült trónján és aki az élet legkeményebb iskolájában tanulta megismerni az emberek millióit, úgy mint ahogy azt előtte még egyetlen uralkodó sem tudta megismerni. S most jön egy ifju, akiben az előd, a hófehér aggastyán szavai szerint hű magyarok teljességgel megbizhatunk. Ha nem Ferenc József, az emberi fogalmak szerint csalhatatlan ítéletű lélek mondaná ezt, akkor is a legszentebb bizalommal fordulhatnánk Szent István ragyogó koronájának új tulajdonosa felé, akit a vérzivatarok huszonnyolc hónapjában olyan közletről láttunk, ahogyan a testvérünket láttuk és úgy megszerettük, ahogyan forró szívü barátunk bírhatja csak lelkünk igaz ragaszkodását. Az emberi szív érzései a szenvedésben és az örömben nyilatkoznak meg leplezetlen őszinteséggel. A bánat vésője lefejt minden burkot a lélekről és az öröm napsugara eloszlatja a szív legelőkelőbb elzárkózottságának légpáncéljait is. Az ágyuk dörgése, a gránátok zuhanása

közben ledob magáról minden pózt az emberi benső és ott áll teljes meztelenségében a lélek, amit a béke és a biztonság csendjében el tudunk rejteni idegen pillantások elől.

A világrengés eme legrettenetesebb hangjai közepette toppant közénk Károly király, ki magával hozta harctereinkről lelke minden frissességét és ott a lövészárokból igaz embermódjára megnyilatkozott előttünk, úgy, olyan őszintén és leplezetlenül, ahogyan a nyugalom egyszerű éveiben talán sohse tudtuk volna meglátni. Ha van vigasz az elvesztett élet százazeireiért, ha találhatunk gyógyírt a sajtó anyai szívekre, ha adódnék olyan jutalom, mely felér nemzetek generációinak vére hullásával, akkor egy balzsamesőpp az, mely abból az öröm-érzésből fakad, hogy a nemzet előtt teljes fedettségében megnyilvánulhatott új királyának egész érzés és gondolatvilága ezekben a sorsdöntő években. Itt áll előttünk Károly király, olyan tiszta lélekkel, ahogyan csak fivérünket, vagy a fiunkat láthatjuk. Megismerte Magyarország gyémánt erényeinek értékét, szemtől-szemben gyönyörködött annak kápráztató tüzeiben és most már valójában átérezheti a nemzet királyhűségének mámoros lobogását. Mint ahogyan nagybátyjának benne, úgy neki mi bennünk öröme telhetik és nínit ahogyan Ferenc József mondta bucsu szavaiban: „bizhatunk benne.” Bizunk az igazság érzetében, melyet acélossá kovácsoltak a gránátok porólycsapásai, bizunk az irántuk való szeretetében, melyet forróvá hevített e föld és a trón védelmében hullajtott vérünk látásán, bizunk az ifjusága tüzeiben, amely összeolvad a magyar lélekből feltörő hűség-érzelmek örök lángjaival. Bizunk benne, bizunk önmagunkban: az örökké élő nemzetben, melyet a „jeles ifju” bizton elvezet a békés feilődés nagy, erős és gazdag birodalmába.

Kereskedők bevonása a közélémezésbe.

(Lisztet a hatóság, cukrot és hüvelyeseket a kereskedők árusítanak.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Rendkívül érdekes ülése volt ma délután a városi közélémezési bizottságnak Kintzig János városi főispán elnöklése alatt. Az aradi kereskedelmi és iparkamara tudvalevőleg Varjassy Lajos polgármester megkeresése alapján memorandumot dolgozott ki a város közélémezésére vonatkozólag. A memorandumot összeszabogatta, illetve kiegészítette az ülésen Varjassy Lajos dr. a kamara főtitkára, aki a kamara nevében amúgy véleményének adott kifejezést, hogy a mai rendszer egyáltalán nem tartható fenn, mert így a fogyasztók nem tudnak élelmi cikkekhez jutni. Szükségesnek tartja, hogy a fogyasztókat a legpontosabban írják össze és a cukrot, valamint a hüvelyeseket kizárólag a kereskedők útján juttassák el a jogosult fogyasztóknak jegyek ellenében. Ugyanezt kívánja meghonosítani a liszt kiosztásánál is.

— Véleményem szerint — mondta Varjassy — kétszáznyolcvan kereskedő sokkal jobban tudja eljuttatni a közönséghez az élelmicikkeket, mint kilenc-tíz hatósági üzlet. A kereskedőt a fogyasztási adóhivatal tisztviselőivel és esetleg polgári ellenőrző bizottságokkal jól lehet ellenőrizni és így minden visszállást kiküszöbölhetünk. A teje vonatkozólag a kamara nem tehetett javaslatot, mert nem tudja, vajon a környékbeli tejgazdaságok nem kötötték-e le már tejtermésüket a jövő évre. Erre nézve a helyettes polgármestertől kérne felvilágosítást.

A nagyszámú megjelent bizottsági tagok élénk helyesléssel fogadták Varjassy dr.-nak minden kérdésre kiterjedő, precíz előadásait, amely után Bing Hugó kijelentette, hogy tévedés a jegyrendszerrel jó eredményeket várni, mert az aradi tapasztalatok szerint a jegyek rendszere egyáltalán nem vált be.

— En, — mondta Bing — nem a kereskedők ellen beszélek, mert magam is örülök, ha a kereskedők útján meglehetne oldani ezt a kérdést. Ha a kamara tőkéltesen kidolgozott rendszert állított volna élénk, akkor elto-gadtam volna a javaslatát.

Adler Andor ama véleményének adott kifejezést, hogy Aradon nem a jegyrendszer mondott esődöt, hanem az a rendszer, amelyet a jegyek útján bevezetni akartak. Ha a jegyrendszer tökéletes formában akarjuk megvalósítani és úgy a kereskedőt, valamint a fogyasztót ellenőrizni, akkor nem fog panaszkodni a közönség és megszüntetjük akkor azt az ácsorgást, amellyel most a fogyasztók töltik idejüket.

Később Adler részletesen ismerteti a kamara által javaslatba hozott új jegyrendszer és élelmiszer elosztást, amely kevés munkával, de sok lelkiismeretességgel megoldja ezt a nehéz kérdést.

Hecht Arnold dr. kijelenti, hogy ő néhány nappal ezelőtt Temesváron tanulmányozta a közélémezés kérdését, elvegyült a piaci közönség között, beszélt egész csomó fogyasztóval és megállapította, hogy Temesváron a legtokéletesebb rend uralkodik, mert az egész idő alatt mindössze egyszer történt meg, hogy a közönség nem jutott hozzá a szükséges lisztadagokhoz. Lindner Armin, Temesvár gazdasági tanácsnoka azt mondta neki, hogy úgy a lisztet, mint a többi élelmicikkeket a város a kereskedők útján hozza forgalomba és ennek köszönhető az élelmezés tökéletes rendje. Ott egészen másképpen dolgozik a hatóság, mint nálunk. A városban öt rendőrkapitányság működik és ezek útján havonként osztják szét a lisztjegyeket. Mindenki a legpontosabban megkapja úgy a lisztjegyet, mint lisztadagját. Nálunk azonban halomszámra osztották szét a lisztjegyeket és így két zer-háromszor annyi jegy volt forgalomban, mint amennyi lisztünk volt. Mivel Temesváron már bevált az, amit

most az aradi kereskedelmi és iparkamara javasol, ő a kamara prozocióját fogadja el.

Nagy figyelem között szólalt fel Varjassy Lajos polgármester.

— Mi, — mondta, — akik szintén behatóan foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, sajnálat-al állapítottuk meg, hogy a liszt kiosztás mai rendszere esődöt mondott. Hogy a kezelésben, a mai jegyrendszerben, vagy a kiosztó közegék avagy a közönség visszaéléseiben van-e a hiba, azt nehéz megállapítani, annyi azonban tény, hogy a mai állapot nem tartható fenn. A városi tanács elhatározta, hogy új liszt kiosztási irodát fog felállítani és új rendszer alapján hozza forgalomba a lisztet, ezzel talán elérhető, hogy senkisémet jut több lisztet, mint amennyi őt megilleti. Javaslom, hogy a liszt kiosztás és árusítás egyelőre maradjon meg a város kezelésében, mert kétszáznyolcvan kereskedő ellenőrzése és kezelése kissé nehézkés.

— Temesváron bevált ez a rendszer! — Hangzott több helyről.

— Nem is a kereskedők, hanem a közönség érdeke, hogy ne a hatósági üzletek árusítsák a lisztet! — mondta Adler Andor.

— Hogy a kereskedők is megtalálják re-kompenciájukat — folytatta Varjassy polgármester — javaslom, hogy úgy, mint a kamara kívánja a cukrot és a hüvelyeseket a kereskedők útján hozzuk forgalomba.

Műlek Lajos dr. rövid felszólalása után rendkívüli figyelem között Kintzig János főispán a következőket mondotta:

— Azt láttuk, hogy Aradon mindig kevés volt a liszt. Kevés volt, ha huszonnyolc vagon, kevés, ha harminc, harminckettő, vagy negyvenöt vagon lisztet küldött is a Hadi Termény. Ennek az a konzekvenciája, hogy a mai rendszer teljesen rossz és tovább nem tartható fenn. Hogy az ellenőrzésben, vagy a végrehajtásban van a hiba, azt nem tudjuk, de tény, hogy ezt a rendszert meg kell változtatni és ugyszólván minden embert ellenőriztetni kell. Véleményem szerint sokkal könnyebb tíz hatósági üzletet, mint kétszáznyolcvan kereskedőt ellenőrizni és a lisztet kiosztani. Javaslom, hogy a liszt árusítás maradjon meg a város kezében. Rátérlek még arra, hogy a burgonya rendeletet a kormány rövid idő múlva megfogja változtatni és ennek következtében a gazdák nemsokára forgalomba hozzák a ma még náluk maradt burgonya-készleteket.

Adler Andor rámutat, hogy Bécsben most huszezer kereskedő útján hozzák forgalomba a lisztet és ott könnyen tudják ellenőrizni a kereskedőket, tehát Arad kétszáznyolcvan kereskedőjének ellenőrzése sem volna lehetetlenség. Különbösen is hangsúlyozza, hogy a kereskedőknek nem nagy érdeke a liszt árusítás.

Löcs Rezső helyettes polgármester kijelentette, hogy a kamara előterjesztett javaslataiban sok hasznos gyakorlati utmutatást talál, azonban mindenben nem tudja azt követni.

— Amíg azt nem tapasztaltam, hogy egyes kereskedők visszaéléseket követnek el — mondta — addig magam is amellett voltam, hogy a kereskedők útján árusítsuk a lisztet, mert amíg ők árusították, tényleg nem volt tolongás. A mostani liszt kiosztásunk azonban olyan csekély, hogy azt a meglévő hatósági üzletekben is ki tudjuk mérni. Most egészen új rendszert állítottunk fel és megállapítottuk, hogy négyezer-nyolcszázötven adagra van szükség. Ezeket számok szerint a hét három napján fogják be-csomagolva elárusítani, és így remélhetőleg elkerüljük a tolongást. Ha ez a rendszer sem válik be, akkor a kereskedők segítségét vesszük igénybe.

— Miért kell ezt bevárni? — szölt közbe Varjassy dr.

— Ez a rendszer azonban be fog válni, válaszolta Löcs, aki azután kijelentette, hogy a cukorra és a hüvelyesekre vonatkozólag elfogadja a kereskedők bevonását és e hó végén forgalomba fogják hozni a cukorjegyeket. Sajnos, a Hadi Termény szerint igen kevés hüvelyes áll az ország rendelkezésére.

Javaslom, hogy a negyvenöt vagon havi liszt mennyiség hetvenöt százalékát adják ki a lisztet a fogyasztóknak, vagyis fejenként huszonnyolc deka helyett naponként tizennyolc dekat. A teje vonatkozólag közli, hogy a mezőhegyesi és a lapusnyaki, valamint a kin-

zig-uraldom segélyével körülbelül két ezeröt-száz liter tejet tud biztosítani a város nap-onként január 1-jétől. Felemlíti még, hogy a budapesti központi tejszövetkezet igazgatója, Tordai Ernő járt nála és bejelentette, hogy a város támogatásával megakarja szervezni az aradmegyei tejtermelést, amelynek felét Arad lakossága, másik felét pedig Budapest kapná. Kintzig főispán és Adler Andor felszólalása után a bizottság nem tartotta helyesnek Tordai ajánlatának elfogadását.

A bizottság ezután elfogadta Varjassy polgármester javaslatát, amely szerint a lisztet ezután a hatósági üzletek fogják árusítani, a cukrot és a hüvelyeseket pedig jegyek ellenében a kereskedők hozzák forgalomba. A részletek felől a közönséget néhány nap múlva a lapok útján fogják behatóan tájékoztatni.

Aggódik az entente

Románia miatt.

— Távirati tudósítás. —

A Times bukaresti tudósítója je-lenti: Romániát komoly veszedelem fenyegeti. A németek folyton kapnak megerősítéseket, azonfelül sikerült nekik sok nehéz ágyut átszállítani a kárpáti hegyeken a déli frontra, úgy, hogy ebben a tekintetben nagy felsőbb-ségbe jutottak. Hindenburg, Macken-sen és Falkenhayn tanácskozásából világosan kitűnik, mily nagy súlyt vetnek a központi hatalmak a romá-niai hadjárat gyors sikerére. A Zsil-völgybe két újabb német hadosztály érkezett és ez a hadsereg gyors elő-nyomulást tett Krajováig. Az Olt völ-gyében az ellenség szintén nagy si-kereket ért el. Az utóbbi héten nem-csak hogy nagy területeket vesztek az oláhok Oláhországban, hanem nagyot sok foglyot is.

Az Echo de Paris-ban azt írja Hutin, hogy az oláhok Oláhországban stratégiailag kétség-telenül visszavonulnak, de több különböző kör-ülményből arra lehet következtetni, hogy az oroszok és oláhok elhatározóan fontos hadmü-velete várható a Dobrudzsában és egy új, két-ségtelenül hatalmas orosz seregrek Moldvában való fellépése is várható.

A párisi Temps nyugtalanodik ugyan az oláhok helyzete miatt, de megjegyzi, hogy ámbár az Orsova-Filiasi vasutvonal nagyrésze el van is pusztítva, mégis remélhető, hogy az oláhoknak orosz segítséggel sikerül produkálni egy második marnai mozdulatot.

Két nap óta nem érkezett oláh hivatalos jelentés Párisba. A Temps nagyon nyugtalaní-tónak itéli az oláh helyzetet és attól tart, hogy az oláhoknak nem volt elég idejük ahhoz, hogy Krajovából elszállítsák az ott felhalmo-zott gabonát. A Petit Journal azt írja, hogy gyerekes dolog volna letagadni az Oláhország-ban való előnyomulás nagy fontosságát, de a helyzet csak akkor lesz igazán kritikus, ha az oláh ellenállás a Vöröstorony-szorosnál és Campolungnál is megtörik.

Arad gyásza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kintzig János főispán a király el-hunyta alkalmából e hó 27-ére, hétfő délután 4 órára a város törvényható-sági bizottságának tagjait rendkívüli közgyűlésre hívta össze. A gyászköz-gyűlésen, úgy tudjuk, a polgármes-ter felfogja olvasni a király haláláról szóló kormány-táviratot, majd javas-latot tesz a törvényhatóság részvété-nek kifejezésére és ezután a közgyűlés két törvényhatósági tagot fog kikül-deni a temetésre.

Mackensen seregei átkeltek a Dunán.

Berlinből jelentik: Hivatalosan jelentik: Mackensen vezértábornagy seregei több helyen átkeltek a Dunán.

Berlin. A Wolff-ügynökség jelenti november 24-én este: A Somme vidékén nincs jelentős esemény.

Elértük az Olt folyót.

Mackensen hadseregeinek haderői több helyen átkeltek a Dunán.

Szófiából jelentik: (Hivatalos.) Macedon-front: Erős ellenséges csapatokat visszavertünk. Az ellenség különösen a Csarna-ívtől keletre szenvedett véres veszteségeket.

Roman-front: Dobrudzsában tulerőben lévő ellenséges csapatok közeledtek állásainkhoz, de tüzerségünk tüze visszaverte őket.

A Duna-mentén Szilisztrianál, Tutrakannál és Ruszosuknál tüzérségi tűz.

Gegen, Orchovo, Lom és Viddin mellett csapataink megszállták a Duna-szigeteket és átkeltek a folyón.

Orsovát és Turnszeverint elfoglaltuk.

— Csapataink elérték az Oltot Oláhországban. —

Berlin, november 24. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harcér:

Albrecht württembergi herceg vezértábornagy arcvonala:

Az ypern-witschdeti hajlásban a tüzérségi tevékenység időnkint feléledt.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Az Ancretől északra délután erős tüzelés kezdődött, amely a déli partra is áterjedt. Az angolok több támadást indítottak, amelyek sehol sem érték el állásainkat és nagy veszteségük mellett legnagyobb részét zárótüzünkben omlottak össze. A St.-Pierre-vaast erdőben és a Sommetól délre Chaulnes vidékéig látásra kedvező időben, heves tüzérségi harc folyt.

Keleti harcér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege:

Nem volt nagyobb harci tevékenység.

József főherceg vezérezredes hadsereg arcvonala:

Az oláh síkságon Falkenhayn gyalogsági tábornok csapatai az Olthoz közelednek. Románia nyugati szögletében megtört az ellenség ellenállása. Orsovát és Turnszeverint elfoglaltuk.

Balkán harcér:

Mackensen vezértábornagy hadserege:

A dobрудzsai arcvonal jobb szárnyán a bolgár csapatok előretöréssel állásaink előteréről visszavetettek orosz erőket. A hadsereg más pontjain is harci érintkezés áll fenn. A Duna-mentén harcok.

Macedóniai hadszíntér:

A Prespa-tó és Cerna között több helyen erős tüzérségi tűz. Az ellenségnek Monasztirtól északnyugatra in-

tézett részleges előretörései meghiúsultak. Ludendorff, első főhadiszállás-ter. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Krajován túl az Olthoz értünk.

(Popelac hadnagy bravurja.)

Budapest, november 24. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti harcér:

József főherceg vezérezredes arcvonala:

Orsovától keletre osztrák-magyar és német csapatok az ellenséget visszavetették. Turn-Szeverin is birtokunkban van. Krajován keresztül vonuló haderőink eleikkel elérték az Olt folyót. A Rimnic-Valcea területen az ellenség épp úgy, mint eddig, igen szívesen ellen áll.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Popelac repülőhadnagyunk, akit Bródytól északra végzett felderítő útján három orosz harci repülő megtámadott, a támadókat megtutajmitotta és kényszerítette őket, hogy saját vonalaik mögött zuhanó repülőessel le szálljanak.

Olasz harcér:

Miután az utóbbi hetek igen kedvezőtlen időjárási viszonyai megjavultak, a tüzérségi harc több szakaszon, különösen a Karszt térségben újból megkezdődött, anélkül azonban, hogy eddig nagyobb hevessegre emelkedett volna.

Délkeleti harcér:

A császári és királyi csapatok körletében a helyzet változatlan. Góter altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

IRODALOM ES MŰVESZET.

* A színház hírel. A színi előadások megkezdése. Három napi szünet után, mely idő alatt az összes színházak és mulatóhelyekben elnémult a szó, szombaton, a hó 25-én ismét megkezdődnek az előadások a következő műsorral: Szombaton d. u. 7,4-kor ifjúsági népies előadás az Iglói diákok poétikus diák-operett van műsoron, este 8 órákor rendez helyárrakkal

(C. bérlet 54. sz.) Három a kis lány, Médike szerepében Horváth Miciivel. Vasárnap délután fél négykor Mágna Miska nagy operett kerül színre a már ismert kitűnő szereposztásban. Este 8 órákor rendez helyárrakkal (A bérlet 55-ik sz.) a Névtelen asszony szenzációs színmű van műsoron. — *Élőszínielőadás: Királynem meghalok érted!* Villányi Andor szenzációs színműve, mely a Magyar színházban páratlan sikert aratott. Az aradi bemutató a jövő hétre van tervezve. Ugyancsak a jövő heti műsoron szerepel a Népopera sláger-operett újdonsága, a Csokoládé katona is, mind a két darabból naponta folynak a próbák.

Ujabb béke hírek.

— Távirati tudósítás. —

A Münchener Neueste Nachrichten közli azt a cikket, amelyben a Newyork Times, ez a legangolabb amerikai lap annak a teóriának a védelmére kél, hogy megérett az idő a békére és még inkább azt a körülményt, hogy a Reuter London számára minden ellentmondás nélkül hosszú kivonatot küldött ebből a békecikkéből, igen nagy jelentőségűnek kell tartani. Figyelemreméltó az is, hogy Hollandiában, különösen a pénzügyi körökben az az érzés kaptott túlsúlyra, hogy bizonyos béketárgyalások vannak a levegőben.

Meg kell említenünk a londoni Nation cikket, amelyben Grey legutóbbi beszédével foglalkozik és amelyben kijelenti, hogy a béke-liga alakításával a közeli békekötés legfőbb akadályát el lehet hárítani. A hágai Nieuwe Courant jelenti egy londoni levelében, hogy Angliában a békeeszmének nagy visszhangja van. A londoni független munkáspárt hetenként 150 népgyűlést tart, amelyeken az ellenség megsemmisítéséről való lemondással a béketárgyalások megindulását követelik.

A milánói Stampa-nak jelentik Washingtonból: Wilson lépéseket fog tenni az összes európai nagyhatalmaknál, különösen Németországnál és Angliánál, hogy egyezségi alapot kérésen a két háborús csoport között. Grey és Bethmann-Hollweg legutóbbi beszédei alapján tel akarja hívni a két hadviselő csoportot, hogy vizsgálják meg, nem létezik-e valamely kiegyezési lehetőség. Wilson ajánlani fogja, hogy Amerika is részt kér a tervezett világ-ligában, amelynek célja a béke és a nemzetek jogainak biztosítása. A Stampa megjegyzi, hogy nem bízik Wilson kísérletének sikerében, mert a háborús felek katonai és lélektani helyzete nem elég érett ahhoz, hogy Wilson fáradozása sikerrel járjon.

Zürich. A római szociálista frakció elhatározta, hogy a kamara légközelebbi ülésén interpellációt terjeszt be a béke ügyében.

IV. Károly a hadvezér.

(Bécsi tudósítónk telefonjelentése.)

Ausztria-Magyarország harcos népe ezekben a napokban fog hűséget és engedelmességet fogadni legfelsőbb hadurának, Károly császárnak és királynak. A béke idején gyakran láttuk azt a lélekemelő színjátékot, amikor az akadémiák és kadettiskolák besorozott tisztjei és zászlósi lokek szívvél letették azt a lélekemelő fogadalmat, hogy hűség esküjük igazságát, vérük ontásával is készek megerősíteni. És láttuk azt is, hogy a fiatal újoncok, akik mindig november első napjaiban tették le az esküt, megérezték, hogy ez a magasztos pillanat szétfőphetlen köteleket teremt a legfelsőbb Hadur és a fegyveres erő között. Monnyi tartalmat és értelmet van a hűség eskünek ma, amikor az osztrák-magyar harcos nép a dühöngő világháború dulásában teszi le. Harcolni minden ellenség ellen, bárki és akárhol legyen, ha ő császári és királyi fellege akarja — így esküsznek a katonák — akik oroszokkal, franciákkal, angolokkal, olaszokkal, szerbekkel és románokkal harcolnak mindentelén ütközetben, rohamban, harcban és műstele vállalkozásban. Mit jelent ezeknek a szép és férfias katonáknak, e száz meg száz ütközetben kipróbált embereknek esküvel megerősített hűsége? Meglehet, hogy nem teszik le valamennyien az első napon az esküt, ha azonban rohamban benyomulnak az ellenség állásaiba, és minden rohamával szemben érintetlenül helyt állanak, akkor véreik folyásával tették tanúságot engedelmességükről és hűségükről. Másokat pedig amiatt nem hívhatnak bajtársaik közé az esküvők, mert jejes rögök alatt, vagy hóval behitott erdőkben, a Karsztok szakadékaiban, a nagy hegyeknek lavinái alatt ismeretlenül és észrevétlenül, sebeiknek fájdalomtól vesztették életüket. Utolsó sóhajtásuk fog tanuskodni róla, hogy tudtak becsülettel élni és meghalni. „Isten engem úgy segélyen!” A hűség eskü, amelyet dúló háborúknak felszálló gőzébe, ágyuk, mozsarak és tarackok dörgése közepette mondanak el, ritka és csodálatos eskü. Azonkívül most Károly császárnak és királynak esküsznek hűséget, ki számos ütközetben összeforrt fegyveres erejével, mint az embernek a szíve a kezével.

Károly császár és király ezredes volt, amikor az agg, most már halott uralkodó életének alkonyán, amelyet békében remélt leélni, harcba szólította népét a monarchia birtokai megvédésére. Ha emlékszünk rá, mi volt nekünk Károly főherceg, akkor megítélhetjük, hogy mi nekünk Károly császár és király. Károly főherceg először a hadsereg főparancsnokságánál, azután pedig mint az uralkodó képviselője az összes harcateren küzdő csapatoknál olyan férfinak mutatta magát, ki a legkülönbözőbb benyomások befogadására képes, a háború nagy irányító vonásait és szellemi vezetését figyelemmel kíséri, tanulmányozza az embereket és fegyvereket, amelyeknek segítségével az elhatározásból és a parancsból cselekedet lesz.

Károly főherceg, mielőtt kivonta volna kardját hüvelyéből, olyan szemléltető oktatást kapott, amelyet még egyetlen hadvezér sem. Az uralkodó bölcsessége lehetővé tette, hogy a trónörökös a háború három döntő fázisában szerepelhetett. Neki adatott meg, hogy leküzdje Olaszországot, Ausztria ősi ellenségét, hogy szétzuzza az olasz várakat határainkon és megmutassa hűsége az olasz síkságot. Kelet-Galicában azután Károly főherceg átvette egy hadsereg és később egy hadesport parancsnokságát, amelynek a román-bukovinai határtól egészen Bród-ig kellett védekezni az oroszok támadásai ellen. 1915. nyarán ellenségeink akarata és hite szerint fordulópontnak és döntésnek kellett volna bekövetkeznie a népek mérkőzésében. Mialatt a franciák és angolok hallatlan ember és hadianyag latbavetésével szét akarták zúzni a német gyűrűt, az oroszok millió seregeket dobtak a kezdetben csak vékony vonalaink ellen. Az olasz tiroli hegyvidékekről Károly főherceg északra fordult, hogy ott a seregek ellenállását vezényelje, őket kitarásra buzdítsa és az orosz tomegyökések erőteljes, határozott

vezetésén szétzúzódjanak. Kemény napok voltak ezek, nagy véráldozatot kellett hozni, itt-ott egy darab földet feláldozni, hogy a muszka a védelmi frontot meg ne repessze. A világháború döntéseért és Közép-Európa jövőjéért való e küzdelemből egy dolog vált ki megerősödve: az ifjú főherceg bizalma esapattal áldozatkészségében és hűségében és katonáinak bizalma a vezetés szellemében.

E kölcsönös bizalom küzdötte le a világháború krízisét és hónapokig tartó kemény küzdelem után a szövetségesekkel együtt oly erősnek mutatott minket, hogy egy új ellenség a győzelem pálmáját nem ragadhata el tőlünk. Ez az új ellentel Románia volt, Magyarország esküdt ellensége. Szent István koronája várományosának jutott osztályrészül, hogy szembe szálljon Magyarország falánk ellenségével. A románok már behatoltak a Székelyföldre, amikor Károly főherceg vette át a hadsereg vezetését délkeleten. A trónörökösnek a háború e fázisában való szereplése ezt jelentette: Felszabadítottuk az ellenség által megszállt magyar földet és olyan győzelmet arattunk, amelynek folytán dicsőséges lobogóink messzire benlengenek az ellenség országában. Az a hír, hogy a trónörökös vezet minket, a lakosságot nyomban arra indította, hogy bizalommal tért vissza békés munkájának helyére. Az a hír, hogy a trónörökös vezet minket, meggyorsította zászlóaljaink lépését, biztos célzásává tette puszkáinkat, kürtjeink harsogásának a győzelmi tudatát kölcsönözték és a csapatok lelkesedése határt nem ismert.

Károly császár védelmezte Ausztriát és Károly király Magyarországot. Amikor ez a bálványozott hadvezér a november 21-iki fájdalomteli estén átvette a jogart és a kardot Károly császár és király ehhez a jogához és kardhoz azon a jögon nyulhatott, amelyet a győzelem ad és legfelsőbb hadurnak azon a címen nevezheti magát, amelyet a fegyveres haderő bizalma és szeretete kölcsönöz neki.

Dégenfeld Imre gróf szörme garnitúrája.

— Bécsi tudósítónk telefonjelentése. —

Egy országosan ismert magyar mágnásnak érdekes perét tárgyalta tegnap egyik bécsi járásbíró.

Még 1914. december 24-én történt, hogy Dégenfeld Imre gróf elküldte Nemet Károly nevű titkárát, Hartvich Miksa bécsi udvari szücshez, hogy vásároljon ott egy szörmekészletet, amelynek az ára 6400 korona volt. A titkár azt mondta a cég főnökének, hogy a grótnak sürgősen szüksége van a garnitúrára, mert karácsonyi ajándéknak akarja adni egy hölgynek, azonban most nincs pénze, de legkésőbb 1915. január 10-én kifizeti a vételért. Hartvich szücs tudakozódott az Imperiál szállodában, ahol a gróf akkor lakott és a szokéklubban, amelynek a gróf tagja volt és mindenütt a legjobb információt kapta, úgy, hogy hitelezte a vételért. Január 10-én a cég elküldött az Imperiál szállodába a grófhoz, hogy bekasszálja nála a vételért, de ott azt mondták, hogy eltűnt a szállodából, ahol 3300 korona adósságot hagyott hátra.

A cég utánajárt a dolognak és érdeklődött, hogy mi lett a garnitúra sorsa és a következőket tudta meg: A szörmet ki sem csomagolták, hanem a gróf említett titkára december 24-én egy Hanis Miksa nevű pénzügynök útján 600 koronáért elzalogosította. Néhány nap múlva kiváltották és egy Blumenkrantz Ignác nevű órásnál 1,100 koronáért elzalogosították. Innen egy Janacsek János nevű szücshez került, aki a titkárnak 1.500 koronát hitelezett rája. Ez a szücs aztán bevót keresett

és Holzer János börziánernek 1.750 koronáért eladta és a pénzt a titkárnak kiszolgáltatta. A Hartvich cég ezért Dégenfeld gróf ellen feljelentést tett és a törvényszék úgy a gróf, mint a titkárja, valamint a börziáner ellen elrendelte csalás miatt a vizsgálatot. A grótot mai napig sem találták meg és ezért köröző levelet adtak ki ellene. A titkár ellen megszüntették a vizsgálatot. A börziáner tegnap állt a járásbíró előtt, ahol orgazdasággal volt vádolva.

A vádlott a leghatározottabban tagadta, hogy ő büntetendő cselekményt követett volna el. Elmondotta, hogy a gróf magántitkárja kölcsön akart kőrni a garnitúrára, de ő azt fix áron megvette, mert zálogüzletekkel nem foglalkozik. Mielőtt kifizette volna, megbeesültette és a szakértők azt mondták neki, hogy a szörmeárúnak az ára egyáltalában nem állapítható meg, mert, amikor a vétel történt — a háború elején volt ez — maguk a szücsök sem tudták, hogy a luxuscikknek mi az ára. Így adott ő érte 1760 koronát és utólag tudta meg, hogy a garnitúra legfeljebb 2000 koronát ér.

A bírónak arra a kérdésére, hogy a vételnél tudta-e, hogy tulajdonképen Dégenfeld gróf adta el a szörmet, a vádlott az felelte, hogy ő csak annyi tudott, hogy egy gróf akarja adni a garnitúrát, mert az a hölgy, akinek karácsonyi ajándéknak szánta, nem fogadta el, mert félt, hogy az ura megtudja és botrány lehet a dologból. Dégenfeld grótot csak később ismerte meg és eléggé sajnálja, hogy megismerte, mert 1500 koronát kért tőle kölcsön egy váltó ellenében. A gróf egy értékes képet ígért neki, mert ő mügyűjtő is, de ezideig sem a képet, sem a pénzt nem kapta meg.

— Meg van-e még az ön birtokában a szörme garnitúra, kérdezte a bíró?

— Nincs, egy hölgynek ajándékoztam, akinek a nevét nem mondhatom meg.

A bíró megállapította, hogy Holzer a törvényszéki vizsgálóbírónak is megtagadta a vallomást és nem mondotta meg a hölgy nevét.

— Ha a vizsgálóbíró ur udvariasan megkért volna, akkor megneveztem volna a hölgyet, de minthogy gorombán rámkialtott én a bíró ellen feljelentést tettem.

— En csak elég nyugodt hangoz beszélék magával — mondotta a bíró — megnevezhetné a hölgyet.

— Ha muszáj, akkor elárulom a nevet — felelte a vádlott.

— Kényszeríteni nem tudom — mondotta a bíró — és így a rejtélyes hölgy neve nem került a nyilvánosságra.

Mikor a vizsgálat megindult, akkor a rendőrség, amely a nyomozást vezette, meghagyta a börziánernek, hogy amíg az ügy befejezést nem nyer, tartsa meg a garnitúrát. A vádlott kijelenti, hogy erre ő nem emlékszik. Végül kéri annak a megállapítását, hogy a gróf titkárát, Nemet Károlyt, időközben váltóhamisítás miatt letartóztatták. A járásbíró úgy határozott, hogy a gróf jelenléte nélkül a kérdést tisztázni nem lehet és ezért a tárgyalást elnapolta és megteszi a lépéseket Dégenfeld Imre gróf kézrekerítésére.

Az „ARADI KOZLONY”

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és dohánytözsdeben —
Egyes szám ára 12 fillér

Ferenc József és az ujságírás.

(Schlenther Pál audenciája.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Schlenther Pál, a bécsi Burg színház elhunyt igazgatója kedves embere volt Ferenc József királynak és igen gyakran fordult meg fogadótermében. Schlenther halála előtt egy cikket írt a királyról, amely idáig még nem jelent meg és minthogy most már a király is meghalt, a rendkívül érdekes reminiscenciákat nyilvánosságra hozzák:

— Ferenc József király tette híresekké az általános kihallgatásokat. Azon a helyen, ahol 1848-ban a tizennyolc esztendő fiatal császár állott és fogadta Meternichet és az öreg Radeczkyt, ott állott röviddel ezelőtt még a nyolcvannégy éves császári aggastyán, hogy fogadja talán a fiatal Kisekkit, vagy a fiatal Aursperget, akiknek az lesz a sorsuk, hogy 1948-ban a nagy monarchia politikáját intézzék. Ugyanazon a helyen pontosan háromnegyed tizkor minden hétfőn és csütörtökön, amikor csak a császár Bécsben volt, rendelkezésére állott a kérőknek, a köszönőknek, a hívottaknak, a szerencsésekknek és a lesújtottaknak. Egy nagy hatalmas teremben, amelynek számos hatalmas ablaka ömlik be a napsugár, gyűlnek össze a királyi kegyelemhez folyamodók, a hatalmas excellenciás urak, a tábornokok és a koldusok, mert ez a fogadóterem előszobája. Ennek a teremnek az utolsó ablaka mellett van egy ajtó és az ajtó előtt áll egy spanyol fal, amely eltakarja a bejáratot. A padokon, amelyek selyemmel vannak borítva, ülnek a legnyomorultabbak, akik anyagi támogatásért jönnek. A terem közepén állnak azok, akik az élet örömeit ismerik csak. Pont háromnegyed tíz órakor eltűnik egy tiszt a spanyol fal mögött, majd gyorsan visszajön és beereszti a Schwarzenberget, a Windischgrätz, a Loskovitz és a Fürstenberget. Egyik sincs bent tovább, mint amíg az ember hatvanat számol és mégis majdnem két óráját veszi el a császárnak hetenkint kétszer ez a kihallgatás. Mikor már ezek a kihallgatásra rendelték mind távoztak, akkor kezdenek mozgolódni a selyem padon ülők, az életnek elnyomottjai, mert kijön hozzájuk nemsokára a császár. Ez az igazi általános audienca, amelyen a császár és a nyomor négy szemközt vannak és amelyről mondani sem érdekesebb, sem érdektelebb a halandó nem tud.

— Annál jobban tudom, hogy mi történt bent a spanyolfal mögött, a tulajdonképeni fogadóteremben. Ez épen oly nagy helyiség, mint a váróterem. Az utolsó ablaknál kis asztalka állott a kihallgatásra jövő jegyzékével. Az ujonnan belépő láthatta, amint a király ovikkere mögül rápillantott, hogy ne tévedjen a soron lévő személyében.

Aki bejött, annak a nevét a jegyzékből ki is törölte, mint Fülöp király az Edmond nevet. Kérő és köszönő audiencaikon kívül volt sok bucsukihallgatás is. De a fogadás azért mindig egyformán jóságos és elnéző volt. Elasztikus, szinte ruganyos lépésekkel ment a hófehér szakállu aggastyán az ajtóban állva maradó vendége felé. Kitejezte örömét a viszontlátás felett és minden mozdulatát bal alsó karjának erélyes, erősen karakterisztikus mozdulatával kísérte.

— Róla is elmondhatjuk, amit Lear királyról, hogy külseje a lényegesség benyomását keltette az emberben. Pedig minden természetes és egyszerű volt rajta. Ahányszor csak láttam, önkénytelenül emlékeztem kellett arra a

másik öreg császárra, amint sarok ablakából az őrség parádéját nézte. Nemcsak a szellem tükröződik vissza az arcon, a hivatás is teremthet történeti alakot. I. Ferenc Józsefnek 66 éves volt ideje hozzá, hogy akaratlanul megteremtse. Aki hat évvel ezelőtt a jubileumi ünnepségeken látta őt a főhercegek között, akik közül sokan — például a meggyilkolt trónörökös is — egész fejjel magasabbak voltak nála, az a sok között mégis csak mindig őt látta. Koronája ifjú örökösének egyik legnagyobb feladata az lesz, hogy megnyerje magának azt az érzést, azt a szeretetet, amellyel népei az öreg császár iránt viseltettek. Az általános kihallgatások egyedül nem elégségesek erre, hiszen csak csekély töredéke a népnek az, melynek erre alkalma nyílik. De a kihallgatás mégis csak szimbólum arra, hogy császár és nép együvé tartoznak. Így fogta fel jelentőségüket az aggastyán is.

— Nagyon haragudna ezért a fecsegésért. A kihallgatások alatt nyíltan és szabadon beszélt ugyan, de sem az örökkévalóság, sem a nyilvánosság számára. Ha egy kiállítás nyitott meg, vagy más ilyen ünnepélyes aktust jelentének fényével tett ragyogóvá, úgy a lapok nemesak megneveztek mindenkit, akit ő megszólított, hanem szóról-szóra közölték azt is, hogy mit mondott és miután érdeklődött. Bizonyos nem voltak ezek örökös bölcsesség szavai, egyszerűen udvarias és jóindulatu formalitások. De az ujságpapíron eltűnt az egyéni és keletkezett a sablon. Kinos volt olvasni és senkinek se volt kínosabb, mint magának a császárnak. És mégsem volt elég nagy hatalma hozzá, hogy védekezzen e bizantizmusból és reklamahajhászatból keletkezett illetlenség ellen. Ahol csak tehette, ott megtette ugyan. Hivatalnokainál nem engedte meg.

— Az én első audiencaimon bevezető formások után egyáltalán nem konvencionálisan beszélt. A régi és az új Burg színház közötti különbségről beszélt ő, aki akkor már nyolcvanhatodik életévében járt. Elfogulatlanul beszélt arról, hogy a legnagyobb szinpad nagyságok is megöregszenek és most már nem rajtuk, hanem utódaikon van a sor. Ezt a reformszellemű beszédet éppen itt hallom, ez olyan meglepetés volt számomra, hogy nem tudtam kiállani, hogy azonnal tovább ne adjam. Még ugyanabban az órában meghallotta egy hírlapíró és este már benne volt az egész beszélgetés a császár kedvenc ujságjában. Semmi rosszat sem gyanítva, nyugodtan ültem aznap este a Burg színházban igazgatói páholyomban és lenéztem a szinpadra s mikor a páholy sötét háttéréből hirtelen egy magas, karsu, fényes ruhája katona lépett elő, Lichtenstein Rudolf herceg volt, az akkori főudvarmester. Ugy kívülről, mint belülről az udvar legelső, legelőkelőbb gavallérja, egyszermind a legszellemesebb ember az udvarnál, a császár legjobb barátja. A legkedélyesebb dialektusban a tülemben sugta:

— Jöjjön csak kicsit ki.

Frakkomnál fogva kihuzott azután a páholyból és egy haragos tanítót plagizálva így szólt:

— Ezt megspórolhatta volna magának.

— Mit hercegséged?

— Ofelségének ilyesmi nem kell.

— Mi hercegséged.

— Ofelsége nem is az ujságok számára.

Most már tudtam, hogy miről van szó és javulást ígertem. Így kaptam az első orrot. A herceg azután megváltoztatta előbbi hangját és barátságosan így szólt:

— De egészen okos dolog az, amit ofelsége itt elmondott.

Fejedelmek részvéte.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Berlinből jelentik: Ugy hírlik, hogy a német császárnő annak a kívánságának adott kifejezést, hogy részt akar venni régi atyai barátjának temetésén és ezen alkalommal a nehéz napokban a fiatal királynő mellett akar lenni. Bizonyosra vehetjük tehát, hogy a német császárnő is részt vesz a király temetésén.

Berlinből jelentik: A Nordd. Allg. Ztg. jelenti: Viktória Augusta császárné a következő táviratot küldte Magyarországi királynéjának:

— A megpróbáltatásnak ebben a nehéz órájában szükségem érzem annak, hogy elmondjam, milyen benső részvétet érzek Felsegeddel és Ausztria-Magyarország népeivel, Felseged nagybátyjának, Ferenc József császárnak és királynak a halálán. Szíves barátság kötött össze velem az életben, hűséges tisztelettel fogom őrizni az emléket. Felsegedre azonban újabb nagy kötelességek várnak, amelyeknek a teljesítése különösen ebben a komoly háborús időben nagyon próbára teszi majd Felseged erejét. A Mindenható adjon erőt és bölcséget adást ehhez. Viktória Augusta.

Ofelsége Zita királyné ezt válaszolta:

— Mélyen meghatva a részvétnek azoktól a rendkívüli meleg és szíves szavaitól, amelyeket Felseged kegyes volt mélyen szeretett nagybátyjának, Ferenc József császár és királynak elhunyt alkalmából hozzám intézni, kérem Felsegedet, fogadja szívem mélyéből jövő köszönetemet. A megpróbáltatásnak ebben a nehéz órájában kérem Felsegedet, hogy azt a barátságot, amelyből Istenben boldogult nagybátyjának oly nagy mértékben juttatott, ruháza át reám és a családomra. Isten legyen velünk továbbra is a megpróbáltatásnak ezekben a nehéz napjaiban. Zita.

A spanyol vatikáni követ szerdán reggel Madridból értesült Ferenc József elhunytáról és nyomban jelentést tett a pápának, aki mély megindulással fogadta a gyász hírt és elrendelte, hogy a sixtusi kápolnában halotti imákat mondjanak az uralkodóért. Vatikáni körökben úgy hírlik, hogy a pápa Károly királynak sajátkezűleg írt levelet fog küldeni.

A Vossische Zeitung jelenti Bernből: A francia lapok Ferenc József király elhunyt alkalmából terjedelmesen ismertetik az uralkodó élet-történetét. Számos lap arképet is közölte és utána az új uralkodópár arképet. De családias lenne azt hinni, hogy a lovagias franciákat a haláleset rábirta volna arra, hogy az elhunyt királyt méltassák, csupán a Journal mérepszkedik elismeréssel adózni a királynak. A lap cikkében megírja, hogy az uralkodó kötelességtudásának és vasszorgalmának köszönheti azt a törhetetlen szeretetet, mellyel népei az ősz uralkodón csüggték. Általában a lapok még elhunytában is felelőssé teszik a királyt a háboru felidőzésében.

Stürmer lemondott.

(Katonái által agyonlőtt orosz ezredes. — Anglia és Oroszország elhidegült viszonya.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A Genfben megjelenő orosz szocialista lapnak jelentik Franciaországból: A mailly-i orosz táborban szeptember végén nyolc orosz katonát agyonlövtek, mert egy rettenetesen embertelenségig szigorú ezredesüket agyonlövtek. Az ezredből harminc katonát visszaküldtek Oroszországba, ezeket élethossziglani kényszermunkára ítélték. Toulonban az Askold csapathajó negyven matrózát forradalmi mozgalom szervezése miatt elzárták és Szalonikibe vitték őket. Itt egy hajón tartják fogságban a harminc torradalmárt. Az orosz csapatokat Franciaországban teljesen elzárják a külvilágtól, úgy, hogy semmi híradás nem juthat el hozzájuk. Minden csekélységért botbüntetéssel sújtják őket s ezért igen gyakoriak a lázongások. A lap azzal végzi beszámolóját a franciaországi orosz katonákról, hogy megemlíti, így akarják az oroszokat, az oroszok harci kedvét emelni, hogy idegen földön, idegen érdekekért vérezenek el.

Anglia és az orosz kormány között a viszony ismét elhidegült. A du-

mában ugyanis erősen támadták a kormányt Oroszország céltalan háborújának folytatásáért. A pétervári angol nagykövet, aki az egész háború folyamán a dumát saját eszközének tekintette és saját céljaira használta fel, erre széleskörű agitációt kezdett a dumatagok körében és angol kömek-től összegyűjtött bizonyítékokat szolgáltatott a duma tagjainak rendelkezésére Stürmer miniszterelnök és kormánya ellen, amelyek a kormányt kompromittálják. Közölte Stürmerrel, hogy a duma üléséről szóló hivatalos gyorsirói jegyzeteknek nem hisz és hogy a saját gyorsiróit küldi majd a duma üléseire. Követelte, hogy az angol lap tudósítókat mentsék fel az orosz cenzura ellenőrzése alól.

Stürmer miniszterelnök lemondott. Utódjává Trepov államtitkárt, közlekedési minisztert nevezték ki. A lemondott miniszterelnök a császári ház főkamaraosa lett és továbbra is a birodalmi tanács tagja marad. Cári rendelettel a dumát és a birodalmi tanácsot december másodikáig elnapolták.

Habsburgok temetője.

(Látogatás a kapucinusok sirboltjában.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Olmützben tették fejére 1848. december 2-án a császári koronát, 1916. november 21-én halt meg Schönbrunnban és a jövő hét csütörtökén megtér őseihez I. Ferenc József, a Neuer-Markton, a kapucinusok sirboltjában helyezik örök nyugalomra. 1633. óta ez a sirbolt a Habsburgok temetkezési helye.

A pátriárka kort ért király jóvendő, örök lakóhelyén már tegnap óta szorgosan munkálkodik a kőműves sereg. Karrara bányából hozott oldalfalakat simára csiszolják, a terméskökökás padozatot fényesre mossák, a világítótesteket újból kipróbálják; lakályossá teszik a kápolnaszerű, hatalmas, boltíves termet.

A kapucinusok sirboltjába vasárnap óta nem bocsátanak be senkit. Talán már akkor határozták el, hogy kitatarozzák a sirboltot, talán más oka volt. Ne is keressük az okot, elég a tény: a sirboltba a temetésig senki sem léphet be. Szigorú rendelete ez a páter gvardiánnak.

Késkeny, cellaszerű, lépcsőzetes folyosó vezet a sirboltba. Mig lefelé haladunk a harminc-három lépcsőfokon, páter József suttogva mondja el a legújabb híreket.

— Tegnap este hat órakor még semmi baj sem volt. A kapucinusok ugyan már napok óta tudták, hogy az agg uralkodó földi szenvedése részére a megváltás nincsen távol, de tegnap este mégis jobb híreket kaptak Schönbrunnból. Mint mondtam, — hajol tülemhez titkolódzva páter József, — udvari körből értesültünk, hogy este hat órakor még fönt volt a király. Karosszékeben ült és úgy rendelkezett, hogy másnap reggel fél négy órakor akar fölkelni, hogy sok munkáját elvégezhesse. De este nyolc órakor Ortner tanártól már megtudtuk, hogy minden reményünk megszűnt: újabb lakót kap a rend sirboltja...

A lépcsők elfogytak lábaink alól: lent voltunk a régi sirboltban, amit még 1633-ban építtetett II. Mátyás király. Ő volt első lakója az óriási kriptának. Azóta a koporsók száma erősen megsaporodott. Százharminchat halott alusza itt örök álmát, valamennyi néhai habsburgi vér, egyedül Mollart-Fuchs grófnő, Mária Terézia egykori nevelőnője és két gyermeke idegen. Ferenc József lesz a százharminchetedik.

A régi sirbolt régen megtelt; már Mária Terézia ujat építtetett melléje. De a nagyszámú Habsburg-Lotharingiai család eiporladi ivadékai minden helyet elfoglaltak benne. Jó öreg királyunk a maga és az Urhoz majdan megtérő utódai részére legújabb sirboltot építtetett. 1910. évben készült el az új temetkezési hely; egészen külön terem. Olyan, mint egy kis házi kápolna. Főfalába fehér márványoltárt emeltek: Mindszentekkor és Erzsébet napján ott miséztek a kapucinusok. Két márványburkolata teremből áll az új kriptá. Ide fogják temetni a monarchia kedden elhunyt urát. Melléje helyezik majd Erzsébet királyasszony és Rudolf királyfi szarkofágját. Az udvar még nem intézkedett, de bizonyos, hogy a második terembe helyezik a három koporsót. Abba, amelyiknek ablaka a kapucinus barátok árnyas, szép kertjére néz és amelyben oly sokszor és szívesen sétált a boldog emlékü magyar királyné.

Körüljártuk a hármassirboltot. Páter József tovább magyaráz. Minden koporsónak megnevezi lakóját; Mátyások, Ferdinándok, Lipótok, Józsefek, Károlyok, I. Ferenc, oldalán a szerencsétlen kis Napoleon, a reichstadti herceg. Ismét a folyosónál vagyunk, fölkapaszzkodunk a meredek harmindhárom lépcsőn, mögöttünk sirva csikordul az ajtó, csattog a zár, ahogy páter József elfordítja benne a hatalmas kulcsot.

Oláh emlékek Orsován.

„Goga és Lukácsiu miatt van háboru.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az orsovai polgári iskola siralmas emlékeit viseli az oláh uralomnak. Amint belépünk az iskola előcsarnokába, két oszka szobrot látunk kétfelől. Az egyik Arpad, a másik Zrínyi Miklós szobra volt. Az oláhok mindkettőnek leütötték a fejét. Ugyanígy tettek a lépcsőházban és az emeleten levő szobrokkal is. Mátyás királynak, Hunyadi Jánosnak, Szent Lászlónak és a magyar történelem más kiváló alakjainak szoborfejét szintén leütötték az oláh kulturkatonák. Az egyik oszka szobornak a nyakára egy kettérepedt emberi koponyát raktak fel, amelyet valószínűleg a természetrajzi szertárban találtak.

Az iskola muzeuma nem szenvedett különös károkat. Az a két szekrény azonban, amelyben az iskola pénzügyi teménye volt, teljesen üresek. Az arany, ezüst és régi pénzeket mind magukkal vitték az oláhok, az újkorbéli rézpénzeket ellenben össze-vissza dobálták a szobában. Különböző régiségek a padlón hevernek rendetlenül odadobva. Az igazgatói irodát szintén laktanyának használták. A butorokat itt egy sarokba dobálták rakásra, hogy több helyük legyen szalmájuk számára. Az igazgatói szobában egy fekete oszlopon áll néhai Erzsébet királyné szobra. A szobrot az oláhok sértetlenül hagyták a helyen. Eppen így nem bántották az iroda bútorait sem.

Az elemi iskolában szintén voltak oláh katonák elszállásolva. A tantermek itt is tele vannak még szalmával, amelyen az oláh katonák heverésztek. Ebben az iskolában bizonyosságot szereztünk arról, hogy az oláhok dum-dum löveget használnak. Medve Zoltán dr. főispán itt olyan tényleget talált, amelyekből a katonák a golyót előbb kihúzták, aztán megfordítva tették bele. A golyó így érdes, levágott lapos felével állott kifelé és készen volt a dum-dum. Az oláh barbárságnak ézt a tanu-bizonyosságát Medve Zoltán főispán magához vette, hogy illetékes helyen bemutassa.

Érdekes jelenség, hogy amíg a polgári iskolában levő magyar szobrokat, a királynéét kivéve, mind lefejezték, addig a város utcáin levő hazafias emlékeinket nem bántották. Így például sértetlen maradt a Kossuth-tábla és a Rákóczi-emlék is. Ellenben Ferenc József királynak az Ozanics-szálloda előcsarnokában levő szobrával már sokkal kiméletlenebbek voltak. Valamely oláh katonának nem tetszhetett kiráivunk feje, mert leütötte. A szobor széttört fejének törmelékei ott heverték az előcsarnok kőpadlóján.

Az oláhoknak a városból való kiveretése alkalomával katonáink sok oláh foglyot ejtettek. Sok oláh katoná a szállásukul szolgált iskolákban és magánházakban bujt el, s azokat katonáink a városnak az ellehségtől való megtisztításakor sorra elcsípték.

Knechtl ezredes, a dunai csoport parancsnoka több ilyen oláh foglyot maga elé vezetett és kihallgatta őket.

— Tudod-e — kérdezte az egyik oláh bakától — hogy miért van háboru?

— Azért — felelte a kérdezett — mert Goga Oktaviának és Lukácsiuak Romániába kellett jönni.

— Hogy érted ezt?

— A magyarok üldözték az oláhokat Magyarországon és kikergették Gogát és Lukácsiuat, akik az oláhoknak pártját fogták. Ezek eljöttek Romániába és ott elmondták, hogy a magyarok hogyan bannak testvéreinkkel, s háborura biztatták Romániát. Ezért lett háboru.

A foglyot elvezették és jött utána egy másik. Kis zömök termetű, füstös képtű, szurós tekintetű emberke. Polgári foglalkozásában földmivélő.

— Miért van háboru? — kérdezte tőle az ezredes.

— Mert az urak, a bojárak akarják.

— A nép nem akarja?

— Nem.

Ehhez hasonló feleleteket ad a legtöbb kikerdeztett hadifogoly. Valamennyi azt vallja, hogy nem örömmel, s nem lelkesedéssel harcol s szeretné, ha máris vége lenne a háborúnak. Mikor az egyik fogolynak, aki magát bukaresti illetőségűnek mondta, azt mondták, hogy Bukarestet veszedelem fenyegeti, felcsillant a szeme és így szólt:

— Akkor legalább hamarosan vége lesz a háborúnak.

Fekete bársony koporsóban a halott király.

(Készülődés a temetésre.)

— Bécsi tudósítók telefonjelentése. —

A schönbrunni kastély halottas szobájában ma éjjel Marschal tanár elkészítette az elhunyt uralkodó halotti maszkját. Előzőleg a testőrök és a schönbrunni kastély alkalmazottai tekintették meg a holttestet. Ugy, mint szerdán, csütörtökön is az uralkodóház és az udvartartás tagjain kívül a magas arisztokrácia köréből is számos személyiség jelent meg a schönbrunni kastélyban, hogy búcsút vegyen a halott uralkodótól. Szerdán Match festő tanár vázlatot készített a halottas ágyon nyugvó királyról. A halottas szobában fényképfelvételeket is készítettek. Az elhunyt uralkodót ezután tábornagyi diszgyenruhába öltöztették és fekete bársony koporsóba helyezték. A koporsót pedig fekete ravatalra emelték, amelyen hétfőig fog nyugodni. A koporsót magas ezüst gyertyatartók és virágkoszorúk övezik, előtte pedig egy magas kereszt és szenteltvízartó áll. A koporsónál állandóan imákat mondanak. Hétfőn az átszállítás előtt a bársony koporsót ére koporsóba helyezik, mire az uralkodó család tagjainak jelenlétében beszentelik. Ezután a koporsót a schönbrunni kastély nagy szabad lépcsőjén a kastély udvarára viszik. A temetési menet őfelsége volt lakosztályainak ablaka előtt elhaladva a papsággal élén az előparkon vonul át.

Amilyen nagyhangu, színes élet hullámozik Bécs utcáin, épen oly komor gyászos csöndesség borul Schönbrunnra. A Gloriette előtti térség a délután első óráiban szinte egészen kihaltnak mondható. Békés csöndesség, halotti némaság a környéken. A bécsi rendőrség közegei azonban szép számmal vannak képviselve, minden husz-harminc lépésnyire egy-egy rendőr látható. A kastély hatalmas udvarában nagy sürgős-forgás. Lakájok, diszruhás Burg-csendőrök és a várta kis serege. Lovas futárok állnak utrakészen. Fekete ruhába öltözött udvari hivatalnokok osztogatják a főudvarnagytól rendeléseket. Es minden szinte kriptaszerű csendben történik.

Nagy vonásokban már megtörtént a temetés lefolyásának megállapítása, mely ősrégi spanyol mintára minden pontjában az utolsó király temetéséhez hiven fog megtörténni. Magáról a temetés lefolyásáról a következőkben tájékoztattak:

Károly király Zita királynéval és a temetésen résztvevő szövetséges uralkodókkal a Szent István-dómban várja a Hofburg kápolnájából csütörtök délután 2 óra 10 perckor elinduló gyászmenetet. A ma kora hajnalban megtartott próbaut szerint a menet 55 perc alatt ér a Szent-István-térre, mely teljesen ki lesz ürítve és ezután a bécsi garnizon katonai sora mögött a járdán szabad a publikumnak tartózkodnia. A beszentelés körülbelül egy negyed órát fog igénybe venni, melynek végzetével fáklyás lakájok és a gárda sora között a nyolcfogatos udvari gyászkoocsra helyezik a koporsót. A menet innen a Josef-platzon, illetőleg a Kupferschmidgassen át a Neu Markton lévő kapucinusok templomához vonul. A gyász-

menet sorrendje eddigi megállapodások szerint a következő lesz:

Legelől egy század kivont kardu lovasság nyitja meg a menetet, ezt követi két udvari gyászhintó, melyben Nepallek Frigyes főszertartásmester és Montenuovo gróf főudvarnagyt, valószínűleg Széchen gróf főudvarnaggyal foglal helyet. A hintókat egy fekete lepellel takart diszlovas követi. Ezt követi a burglakájok fáklyás sora, mely után kivont kardu alabárdosok csoportja lépdel. Most következik testőrök- és fáklyás lakájoktól övezve, a nyolcfogatos, hatalmas gyászkoocsi, mely után az új királyi pár és a szövetséges államok uralkodói, politikai, egyházi és katonai főméltóságok haladnak. Majd újból fáklyás lakájok következnek, továbbá burgzsandárok diszbeöltözött sora, mely mögött egy század lovasság zárja be a menetet.

Egy udvari hivatalnok kíséretében a nagy fogadótermen keresztül haladunk át. A nagy galleria fenséges gyászpompával fogadta a belépőt és a gyönyörű délszaki növények virágos erdejéből feketén emelkedik a hatalmas faragványos ravatal, melyre ma éjszaka Ferenc József kihűlt tetemét helyezik. Az udvar kárpitosai az utolsó simításokat végzik és huszonnégy kandelábert állítanak fel a ravatal mentén. A ravattal szemközt ezüst veretű feszület alatt csudaszép oltár kis mécesei szomorúan pislognak. Az egyik sarokban pirosplüszös imaszámolyok hevernek a főhercegnők számára. A másik sarokban a királyi pár hatalmas koszorút látni. Őfelsége, az Istenben boldogult király lakosztályához, vagyis jobban mondva kis fogadóházhoz, hol jelenleg teteme pihen, egy boltíves folyosón lehet eljutni. Paar gróf szobája vezet a király kis fogadóházhoz, melyet két kivont kardu testőr őriz. Innen fogják az éjszaka folyamán Ferenc József tetemét a nagy fogadó diszes ravatalára helyezni.

Lejövet a lépcsőn, egy csupaszkepű lakáj egy hatalmas koszorút cipel a nagy fogadóterembe. A fekete selyemszalagon aranyos betűkkel pár szó van írva: „A Hozzád mindig hű — Téged örökké szerető Stefániád” ... Lónyay Elemérné grófné koszorúja.

Bécsből jelentik Masch festőművésza múlt héten megkezdte elhunyt királyunk arcképének megfestését. Az uralkodó szombaton ült utoljára a művésznek, de hétfőn már nem jelenhetett meg előtte. Szerdán délután Masch ismét megjelent Schönbrunnban, hogy lefesse az elhunytat a ravatalon.

Diák lázadás Athenben.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Athénből jelentik: A központi hatalmak követi egyenként búcsukihallgatáson jelentek meg Konstantin királynál. A király sajnálkozását fejezte ki, hogy a követek Görögország akarata és semlegessége ellenére ily elbánásban részesülnek.

A. Matin jelenti Athénből: A görög diákok újabb zavargásánál francia matriozok felütött bajonettekkel tisztították meg az utvonalat. A lázongás az egyetemen kezdődött,

este forradalmi csapatok játszódtak le az utcákon. A Peloponézusból az entente beszüntette csapatainak elszállítását. A nyolc kilométeres semleges zónát francia csapatok már teljesen megszállották.

Nem kötelező a gyász magyar ruha a király temetésén.

(Az országgyűlés gyászának külső jelei.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A kormány tagjai ma délelőtt féltizenkét órakor a miniszterelnöki palotában Tisza István gróf elnöklésével értekezletet tartottak, amelyen a király elhunytával kapcsolatos, sürgős elintézését váró kérdéseket tárgyaltak meg. Megbeszéltek elsősorban a temetésen való részvétel módjait és az országos gyász kérdését is.

Ugy értesülünk, hogy a kormány, figyelemmel a nagy drágaságra és egyes ipari nehézségekre, abban állapodott meg, hogy az állami tisztviselők és azok, kik az országos gyász alatt külső kifejezést akarnak adni gyászuknak, fekete karszalagot, esetleg egy gyászrozattát fognak viselni.

A miniszteri értekezleten a kormány tagjai beszélgettek a koronázás előkészítésével kapcsolatos sürgős teendőkről is.

A mai minisztertanácson elsősorban az országos gyász elrendeléséről és a koronázás előkészületeiről tárgyaltak. Szó volt többek közt arról is, hogy a főrendek és a képviselők milyen öltözetben jelenjenek meg a temetésen. Lehetséges, hogy a gyászmagyaröltönytől eltekintenek, illetve nem írják azt elő, és így azok, akik a temetésen megjelennek, egyszerű fekete ruhát ölthetnek.

Fővárosi tudósítók a képviselőház elnöki hivatalából arról értesül, hogy a katonai képviselők szabadságolása már megtörtént. Ezt az intézkedést sohasem a képviselőház elnöke végzi, hanem a miniszterelnök tesz előterjesztést a királynak, aki ezután a hadsereg főparancsnokság útján megadja a szabadságot a hadbavonult képviselőknek. Ez most is így történt. A katonaképviselők már utban vannak a főváros felé.

A képviselőház elnöki hivatalában ma délelőtt Szász Károly alelnök, Simontsits Elemér alelnök és a háznagyi hivatal több tisztviselője tanácskozást tartott az országgyűlés gyászána külső kifejezéséről. A főrendházban ugyanez ügyben Jósika Samu báró elnök értekezett a háznagyi hivatal tisztviselőivel és megállapították, hogy a hivatalos gyász egész ideje alatt a parlament épületére kitűzött magyar és horvát lobogót gyászfátyollal fogják bevonní. Az ülésre szóló meghívók, a jegyzőkönyvek, az átiratok, szóval az országgyűlés minden nyomtatványát gyászkerettel látják el. A képviselőház személyzetének nemzetiszínű karszalagját szintén gyászfátyollal vonják be. A háznagyi hivatal által kiadandó jegyek is gyászkeretesek lesznek.

Miért nem tegezel engem?

(Zita királynő főudvarmesternője.)

— Bécsi tudósítók telefonjelentése. —

Bécsi tudósítók udvari körökből úgy értesül, hogy Zita királynő főudvarmesternője Thun grófnő lesz.

Az osztrák főnemességnek egy előkelő nő tagja a következőket mondotta el Zita királynőről:

— A királyné a Zangberg kolostorban töltötte gyermekkorát. Alig voltunk néhány hétig együtt, máris kedvencévé lett iskolatársnőinek és a zárda iskola központja volt, noha sohasem vágyott kitűnni. Rendkívül intelligens tanuló s különösen jó számoló volt. Nagyszerűen játszott az orgonán és később is, mikor már tökéletesedett, a zenében sok díszeteket kapott orgona játékaért és oly bensőséggel tudott játszani a templomban, hogy sokszor könnybe lábadtak a szemek.

— Hat évig voltunk együtt a zárdában és sohasem volt még csak szóváltás sem közte és iskolatársnői között. Már akkor volt valami anyas az egyéniségében, ami mindnyájunk szívét megejtette. Ha valamelyikünknek baja volt, ő vigasztalt és sokunk helyett ő csinálta meg a dolgozatainkat. A hercegnőnek nem volt kiváltságos állása köztünk, sőt rendkívüli szerénység tüntette őt ki.

— Mikor Zita Angliába ment, hogy tovább tanuljon, elvesztettük őt szemünk elől és két év múlva annál büszkébben vettük tudomásul mi iskolatársnői, hogy a trónörökös felesége lett. Mikor egy iskolatársnője meglátogatta, nem merte egykori barátinője tegezni.

— *Miért nem tegezel engem, hisz nem tettem rosszat neked,* — mondotta a főhercegnő megnyerő nyújassággal.

Természetes, hogy ilyen események a mi szeretetünket fokozták, mert igazi asszonyi hűséggel ragaszkodik gyermekkori barátinőhöz.

A fiatal hölgyek valóságban versenyeznek, hogy a főhercegnőnek szeretetüket megmutassák.

— Attól a peretől, hogy megszületett a trónörökös, Zita első fia, nem volt más, mint egy megható, jó anya. Minden gyermekét maga táplálta, sőt a királyné még ma is terje vagy Nostitz grófnő társaságában maga szokott elmenni az udvari parkba, hogy gyermekei részére egyetmást vásároljon és rendkívül alaposan ismer minden háziszert, ami azt mutatja, hogy igen sokat tartózkodik a gyermekszobában.

— A kis főhercegek és a kis főhercegnő rendkívül bájos, elragató gyermekek. Ottó trónörökös, aki tegnap lett négy éves, igen jól fejlett gyermek és mindenki szereti a szőke fürtű fiúcskát. Az elhunyt királynak kedvence volt és mindennap többször is el kellett vinni őt a felső urhoz. Azon az uton, amelyen a kis főherceg az uralkodó szobájába tipegett, találkozott Zaureck ajtónállóval, aki mindannyiszor meghajolt a gyermek előtt.

— Te is ilyen szépen megtudsz hajolni, mint a Zaureck — kérdezte a fiúcska az agastyán királyt, aki szívből nevetett.

— Zita királynő mélyen át van hatva azoktól a kötelességektől, amelyek a magas állástól reá hárulnak. Megértő részvétellel és bensőségesen vett részt a háború minden fázisában és úgy értékeli a katonák hősiességét és önfeláldozását, mint egy neki hozott áldozatot, amelyért végtelenül hálás.

— A királynő, mint feleség, mint anya és mint barátinő hű és jóságos. Zita királynővel olyan nő kerül a trónra, aki szíve bensejében át van hatva feladatától és aki szíve legmélyén azért imádkozik, hogy szeretetet vehessen, mert szeretetet és tiszteletet akaradni.

mán fog tárgyalni a pártok vezéreivel és holnap fog a képviselőház és a főrendiház elnöksége is a pártokkal ezirányban érintkezésbe lépni.

Ferenc József végrendelete.

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Huszonkettődikén ő felsége főudvarmesterei hivatalában publikálták néhai I. Ferenc József császári és királyi apostoli felsége utolsó intézkedését. Ennél az aktusnál jelen volt Montenuovo herceg, őfelsége első főudvarmestere, Burian István báró, a császári és királyi ház, valamint a külügyek minisztere, Zichy Antal gróf, őfelsége főudvarnagya, Körber Ernő osztrák miniszterelnök, Tisza István gróf magyar miniszterelnök, továbbá a császári és királyi ház és a külügyek minisztériumából Rheman báró követ, aki a végrendeletet felolvasta. A főudvarmesterei hivatalból Wetschl báró osztályfőnök, a főudvarnagyi hivatalból Seidl-Zellbrogg báró tanácselnök és Strobl von Alberg osztályfőnök.

Az elhunyt király végrendelete hosszú irat, amelyet 1914-ben készített és sajátkezűleg írt meg. A végrendelet több pótrendekezést tartalmaz, amelyek közül a legutóbbi Ferenc Ferdinánd trónörökös halála után készült. A koronajavadalmakról nem intézkedik a végrendelet, nem is intézkedhetik, ellenben a magá-

vagyonról nagyon részletesen rendelkezik. A király magánvagyonára készpénzből, értékpapirokból, papírokból és egyéb ingatlanokból, továbbá nagyon értékes műkincsekből állott. A királyi ház valamennyi tagja örökölt. Legtöbbet örökök Mária Valéria főhercegnő és Gizella bajor hercegnő, továbbá Windischgrätz hercegnő, valamint a király két veje, Ferenc Szalvátor és Lipót bajor herceg. A király környezetéből mindenki kap emléket. A négy szolgáló nagy évjavadékot kap. Legtöbbet hagyott a király a szolgálók közül Ketterl komornyikjának.

Az a hír, hogy a király végrendeletét teljes érjedelmében közölni fogják a nyilvánossággal, valótlannal és tévedésen alapszik. A végrendelet egyes részeinek publikálását a főudvarmesterei hivatal már megtette.

HIREK.

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

Kifosztotta az entente a görög tüzérséget.

Athén. Fournet tengernagy utolsó követelésében azt követelte a görög kormánytól, hogy adjon át neki tizenhatszáz tábortüzérségi üteget, tizenhat hegyi üteget, negyven ezer fegyvert, negyvenöt gépfegyvert, ötven autómobil és jelentékeny mennyiségű municiót, miután a görögök a németeket és a bolgárokat is ellátták különböző hadiszerekkel. A görög kormány azzal válaszolt, hogy az entente már eddig is 191 modern ágyút vett el Görögországtól.

Berlin. Az angol alsóházban a Britanic nagy kórházhajónak állítólag német tengeralattjáró által történt elsüllyesztését, mint az embertelen barbárság nemzetközi jogellenes eseményét állították oda. Ezzel szemben megállapítottuk, hogy a Britanicot nem német tengeralattjáró süllyesztette el. A tengerészeti vezérkar főnöke.

Aradi diákok katonai nevelése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ma leiratot intézett az aradi középiskolákhoz, melyben felszólítja az intézetek vezetését, hogy a tanulókat rendszeres katonai kiképzésben részesítsék. A leirat szerint a gyakorlatokat torna tanárnak, illetőleg egy katonai kiképzésben részesült tanárnak kell vezetni és ha ez nem volna, úgy valamely katonatisztnek.

Az aradvárosi Felső Kereskedelmi iskola ifjúsága előtt ma jelentették be a miniszter rendeletét, melyet a tanulók kitörő lelkesedéssel fogadtak s a felhívásnak már is nagy, nem várt sikere volt. Egyetlen osztályból 25 diák jelentkezett önként. A jelentkezők kiképzését Heil Péter, az intézet tanára vállalta magára s vezetése alatt nemsokára megalakul az aradi kereskedelmi iskola diák hadserege, hogy a haza hívó szavára, mint kész, derék katonák álljanak szembe az ellenséggel. A kiképzés előreláthatólag a jövő héten veszi kezdetét és a programban mindentféle katonai gyakorlatot, ugymint tábortűz, hosszabb gyaloglás és tegyverforgatás van felvéve. A diákok gyakorlatukat valószínűleg az Ovár-téren fogják hetenkint kétszer végezni, az elméleti részt pedig a Krispin-teremben.

Karácsony előtt lesz a koronázás.

(Saját tudósítók telefonjelentése.)

Budapestről jelentik: Mint a Pester Lloyd illetékes helyről értesül, az eddig forgalomba került hírekkel szemben a valóság az, hogy Montenuovo herceg főudvarmestere továbbra is megmarad állásában. Kiváló szolgálatai elismerésül a király Montenuovo herceget magas kitüntetésben fogja részesíteni.

A király temetésére Bécsbe utazó hivatalos személyek valószínűleg még a temetés napjának estéjén visszatérnek Budapestre. A kora reggeli órákban három külön vonat megy Bécsbe és a hivatalos személyek névre szóló helyet kapnak a vonatokon, amelyek még aznap este vissza is hozzák őket. Ez az intézkedés azért vált szükségessé, mert a jelenlegi viszonyok között a vendégek elhelyezése Bécsben nagy nehézségekbe ütköznék.

Illetékes helyről nyert értesülés szerint kétségtelen, hogy a koronázást még karácsony előtt megtartják. Tisza István gróf miniszterelnök a temetéssel és a koronázással, valamint a képviselőház állásfoglalásával kapcsolatos ügyekben a holnapi nap folya-

LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefon jelentés.

Kivonulnak az oláhok Kampolungból és Sinajából.

A *Corriere de la Serának* jelentik Bukarestből: Az oláhok abban a kényszerhelyzetben vannak, hogy Kampolungból és Sinajából kivonuljanak. Mindkét város már az ellenség tüzérérségének tüze alatt áll.

Pétervárról jelentik: Ujabb jelentékeny csapat-transzportok vannak utban Románia felé, úgy, hogy nem lehet minden reményt feladni, hogy Romániát megmenthetik, habár a jelenlegi helyzet igen komoly.

Schönburg herceg a király katonai bizalmasa.

— Ferenc József halála szolgálói iránt. —
— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Bécsből jelentik: Ugy tudják, hogy a király katonai irodájának főnökévé Schönburg Alajos herceg, altábornagyot, aki jelenleg a déli fronton egy hadtest parancsnoka, fogják kinevezni. A herceg tudvalevőleg alelnöke az urakházának.

A király végrendeletében nagyobb összegeket hagyott hadi jótékony célra, valamint két belső szolgájának, *Ketterlénnek* és *Schambaurnek*. Mindegyik egy negyedmilió koronát kapott.

— **Megszűnt a katonai levelezés Aradon.** Balogh István posta- és táviráda felügyelő a következőket közli velünk: Az Arad pályaudvari posta táviráda hivatalnál berendezett katonai ellenőrzés (cenzura) folyó hó 24-én működését megszüntette, miért is tisztelettel kérem az alábbi közérdekű intézkedés közlését: A nagyváradi posta és táviráda igazgatóság arról értesíti a közönséget, hogy az Arad 2. számú posta és táviráda hivatalnál működött katonai ellenőrzés (cenzura) folyó hó 24-ével megszűnik. Ezen intézkedésből kifolyólag önként értendő, hogy a többi küldemény fajokra vonatkozó korlátozások is megszűnnek s hogy a levelek zárva is feladhatók.

— **Ötszáz korona jutalom.** A rendőrség még mindig nyomozza Lucai János aradi hentes mester inasát, aki társával együtt betört gazdája lakására és onnan több mint nyolcezer koronát lopott el. Az inas egyik társa, mint már jelentettük, kézrekerült, ő azonban másik társával Maroscsigéről elmenekült. Lucai János hentesmester ma megjelent a rendőrségen és Beregi Sándor dr. ügyeletes rendőrfogalmazónak bejelentett, hogy ötszáz koronát ad annak, aki a két fiú elfogatása érdekében erélyes nyomra vezet a rendőrséget vagy a tettest kézrekeríti.

— **Orosz fogságból hazaeresztett katonáink — ellentük.** Luganóból jelentik: Milánóba tegnap újabb ezerhat száz olasz anyanyelvű osztrák-magyar hadifogoly érkezett meg orosz hadifogságból. A katonákat olasz egyenruhában a frontra küldik, hogy saját hazájuk ellen harcöljanak.

— **Halálozás.** Nádor Ignác, nyugalmazott m. raktárnok november 24-én, életének 61. évében elhunyt. Temetése 26-án, délután fél három órakor lesz a felső temető halottas házából. Az első aradi jótékony nyugdíjas asztaltársaság tagjai felkértenek a temetésen való megjelenésre.

— **Velencét előntötte az árvíz.** Baselből jelentik: Velencét az árvíz majdnem teljesen előntötte. A Szent Márk-téren is csak csónakon lehet járni.

— **Takarékoskodjunk a villannyal.** Az Aradi Villamossági Részvénytársaság annak közlésére kér fel bennünket, hogy a fennálló viszonyok által előidézett szénbeszerzési nehézségek folytán szükséges, hogy a közönség a villamos világítási és erőátviteli áramfogyasztást a lehetőséghez képest korlátozza, illetve a legnagyobb takarékoskosságot gyakorolja, miáltal hozzájárul ahhoz, hogy a csekély szénkészletek tovább teszik lehetővé az áramszolgáltatást.

— **Egy kisjenői rőfös üzlet eladása.** Barta Jenő, a 24 év óta Kisjenőn fennálló rőföskereskedését négy budapesti kereskedő vette meg 220 ezer korona — tehát a beszerzési ár többszöröséért. A budapesti kereskedők a megvett árut Budapestre szállítják.

— **Hadjótékonyosság.** Egy jótékony célú színelőadásnak 1036 kor. 40 fillért kitevő tiszta jövedelméből a rendezőség a Katolikus Növédelmi hivatal céljaira 518 korona 20 fillért Baross Boriska elnök kezéhez és a román betörés által elpusztított erdélyi falvak javára a „Gvarkovics lányok” címen nevezendő házra ugyancsak 518 korona 20 fillért Kintzig János főispán kezéhez a mai napon beszolgáltatott.

— A „Növédelmi Hivatal”-ba, a menekültek és a helybeli szegények részére, újabban a következő adományok érkeztek: Városi főispáni hivatal 1000, Bolyos Józsefné (Borosbes) 20, Dezső Katalin 20, N. N. 2, Purgly Emilné (Tompá) 50, Tóth Erzsébet 2, Egy kongreganista 4, Back Tibi 10, Nachtnebel Gyula árvászéki elnök 100, N. N. 10, Sonkuti Sándor 5. Továbbá e hó 18-án tartott műkedvelő előadás jövedelméből 518.20, ugyanezen előadásra jegymegváltás címen, a német tisztikar egyik tagja Wegelj dr. ezredes 20, özv. br. Urbán Ivanné 20, Nyéky Ilona 40, N. N. kisasszony 10, Sziebig Frigyes menyházai plébános 20 kor.-t küldött. — Természetbeni adományt (ruhanemű, élelmiszer stb.) Rotter Karolyné, Dezső Katalin, Schelly Mátyásné, Kintzig Gézané, Kintzig Jánosné, özv. br. Andorényi Karolyné, Dományi Jánosné, Grünwald és Moskovitz cég, özv. Klein Péterné, Balint Imréné, özv. Szecsey Péterné, Reitter Józsefné, Weinberger Jánosné küldtek, végül a Vörös Kereszt egyesület és özv. Mezey Andorné gyűjtése érkezett be. — Mindezen jötevőknek hála köszönetet mond a hivatal vezetősége.

— **Házasság.** Buchler Gizella és B. Szabó Lajos a mai napon házas úgra léptek.

— **Dohányhiány.** A kisjenői nagytőzsde napok óta a közönség részéről szakadatlan ostromnak van kitéve. Több napig tartó teljes anyagihiány után már több ízben nagyobb mennyiségű dohányárú érkezett, mindannak dacára a hiány még mindig nagyobb mérvben érezhető. Kiderült, hogy néhány parasztságony mindentelre raffinériával összevásárolt és aytiafiával összevásároltatott nagyobb mennyiségű dohányárút gseftelés céljából.

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyáruházát a Szabadság-téren. Trikók, hárisonyak, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628.

— **Halál az utcán.** Ma reggel nyolc óra tájban a Boros Béni-tér és a Karolina-utca sarkán egy ötven év körüli uriasan öltözött ember összeesett és hirtelen meghalt. Megállapították róla, hogy Nádor Ignác, nyugalmazott vasuti raktáros, akinek halálát szívszélhűdés okozta.

— **Karácsonyi zene-albumokra** előjegyzést elfogad Kerpel könyvkereskedése. 3549

MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

A rejtelmes sziget.

(Selig gyártmányu dsungel-dráma, bemutatója az Uránia.)

Ma kerül vetítésre a Budapesten olyan nagy feltűnést keltett dsungel kép, melyet a bécsi és budapesti bemutató szenzációs híre előz meg. Ama híres Selig-gyártmányok közül való ez a film, amik arról voltak nevezetesek, hogy minden bonyodalmasabb cselekmény nélkül, hatalmas vonzóerőre az által tettek szert, hogy a dsungelek rejtelmét, tárták a közönség elé. Eppen azért, mert voltaképeni cselekménnyel nem rendelkeztek e filmek, legföllebb ha két felvonásosak lehettek. De csak idők kérdése volt, hogy a Selig-gyár kirukkoljon végre egy olyan produktummal, melyben már cselekmény is van s így a dsungelek rejtelmét több felvonáson is át tudják foglalkoztatni az e fajta filmekre különösen áhító közönséget. Persze egy ilyen cselekményi nehéz volt találni, nem az író, hanem a színész miatt. Mert ugyan hány színésznek van mese heteket tölteni a dsungelek mélyén vadállatok közt, ezekkel össz-játékot produkálni? — Ilyen aktor csak igen kevés számmal akad, miért is olyan cselekményt kellett találni, ami kevés szereplővel is le tudja bilincselni a közönséget. Mint a Rejtelmes sziget mutatja szerencsére rá is találtak egy ilyen témára. Három európai, egy nő, meg két férfi, hajótörteként egy lakatlan szigetre vetődnek. Ember nincs a szigeten, de oroszlán, tigris, leopárd, elefánt krokodilus, kígyó annál több. Három európai eleinte ezek ellen küzd, a mindennapi létért, meg az életükért, majd meg a két férfi kerül szembe egymással a harmadikért, a nőért! Izgalmas meneti, erotikus regénye ez a film három embernek és hogy státszként az erdők mélye, annak vadállatai szerepelnek, szinte páratlan hatásúvá teszi a filmet. Fotográfiai bravúrjai pedig szintén legelsőrendűek. A Royal-Apolló zsufolt háza alig tudtak betelni a filmmel, s bizonyos, hogy itt is szenzációs sikere lesz.

* **Psilander az Apollóban.** (Sombaton megkezdik az előadásokat.) Az országos gyász miatt az Apolló-színház kapui három napig zárva maradtak. A mélyseges gyász betartása a színházakra letelt s szombaton az Apolló-színház újból megkezdte előadásait. A szeplőtlen asszony (Lady Beatrice házassága) című néhány hét múlva visszahozatja az Apolló, hogy az elmaradt napokat pótolhassa s módot nyújtson a szenzációs képmegtekintésére azoknak, akik az első két napon nem nézhettek meg. Szombaton már az új műsor megy. A Nordisk-filmgyár ujonsága: Az igazi férfi körül bemutatásra Psilanderrel a főszerepben. A Nordisk filmgyár eme ujdonsága legszebb és legnagyobb alkotása közé tartozik, amelyben Psilandernek briliáns szerepe van. Egy orvost játszik, aki nehéz akadályok leküzdése után veszi feleségül imádotját. Az előadások nem folytatolagosak.

* **Bródy Sándor** „Ezüst kecske” a magyar mozi technika csodás műve, legközelebb az Urániában.

* **Az igazság győzi** című bűnügyi dráma vasárnap az Erzsébet-mozgósínpadban. Mint minden tragédiának, mely az életből van merítve, hősnője egy szép, úgy annak a regénynek, melyet egy híres amerikai író évtizedekkel ezelőtt írt és melyből filmet alkottak, szintén fordulópontja egy nő körül forog, kit méltón nevezhetünk szép Helénának. — **Legközelebb:** 2 szenzációs sláger.

* **A fekete luszár** a jelenkor legcsodásabb háborús sláger, Harry Piel vieni vághírű műve legközelebb az Erzsébet-mozgósínpadban kerül bemutatásra.

60 FILLER "FAR" HYGIENIKUS SZIVARKANŰVELY

1 DOBOZ "FAR" VÉD-JEGY

1 KÖNYVECSKE-SODORNIVALÓ PAPIR- (70 LAP) ÁRA 12 FILLÉR

6811

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A kisemberek hadikölcsön jegyzése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Hazánkban aktuális lett és minden körök figyelmét magára vonta a kisember, a kiscgazda. Nemcsak harkészségével, hanem eddig nem hitt és remélt pénzügyi érettségével is. Egy olyan faktorrá lett az országban ma a kiscgazda, hogy nem átalják azok, — kik eddig csak oly szemüvegen át nézték a nemzetet, melyen csak az erőseket, hatalmasakat látták — igen komolyan foglalkozni, sőt számolni vele.

Voltak ugyan az országban intézmények, amelyek érezték és tudták, a magyar kiscgazda és kisember véghetetlen szívósságát, rendíthetetlen becsületességét, de még ők sem merték hinni, hogy ebben a néprétegben annyi óriási energia, józan tudás és becsületes hazafiság rejlik.

Milliók és milliók gyűltek össze a kisemberek filléréiből. S hála az erős hitelszövetkezeti szervezetnek, amely becsületes hazafisággal élesztette a kisemberek hazafiai buzgóságát, nagy és tekintélyes összegre rugott az, ami az eddigi hadikölcsönökből befolyt.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet vette kezébe a kisemberek felvilágosításának nagy munkáját és mint tudjuk, nem sikertelenül. A siker nemcsak azon mulott, hogy ezen intézmény igaz szeretetében áll a népnek, de a népen is mulott, amely hitt, bizott és az O. K. H. és az ő szövetkezetei segítségével sohasem csatlakozott.

A mostan folyó V. hadikölcsön alkalmával is, meg vagyunk győződve, hogy a kisemberek ki fogják venni részüket.

Azon munka tehát, amelyet az O. K. H. és a kötelékébe tartozó szövetkezetek laukadatlán buzgósággal az V. hadikölcsön alkalmával kifejtettek, kell, hogy megteremje a maga gyümölcsét, mert a kisember ép úgy tudja, hogy a nemzet ereje és győzelmünk biztosítása legfőképpen a belső pénzügyi erőnk megszilárdításától függ.

Bizunk bennük, mert miként erős a karjuk, olyan helyén van a szívük!

Az ötödik hadi kölcsönre a Hitelbank, a Kereskedelmi Bank és a Pesti Hazai Takarékpénztár egyenként 30 milliót, a Leszámitoló Bank 20 milliót jegyzett.

A nagybankok példáját követnie kellene a sokat kereső nagyvállalatoknak is, a hadiszer- és a hadseregszállítóknak. Ezek közül ma még csak Skodaék jelentkeztek 3 millió

koronával. A többiről még nincs hír, de remélhető, hogy ezuttal azok is előkerülnek, a kik eddig bujkáltak, vagy csak nagyon keveset jegyeztek. Ismételten hangsúlyozni kell, hogy a hadikölcsön a legjobb elhelyezés és például lombard-alapon való jegyzés mellett még 7 százalékos kamatozás is elérhető.

Halodent
Fog-Krém 90 Filler

Uj könyvek.

* **Heltai Jenő** új könyve. Humor, satíra, életfilozófia, tisztult, böles derűtség a jellemvonásai **Heltai Jenő** minden művének s ezek vannak meg **Végeladás** című új kis könyvében is, amelyben a kitünő író vagy husz humoros apróságot gyűjtött össze. A kis könyv nem csak mértékben fogja fokozni úgy az író népszerűségét, mint Radó Antal kitünő vállalatát, a Magyar Könyvtárat, amelyben megjelent. **Heltai** könyvének ára 60 f. Kiadta a Lampel R. (Wodianer F. és tiai) cég.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi december hó 1-től új előfizetést nyitunk az **Aradi Közlöny-re.**

Előfizetési árak:

Helyben:	
Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:	
Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérésre.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 25-én szombaton:

Délután fél 4 órakor, mérsékelt helyárakkal

Iglói diákok.

Operette.

Este 8 órakor rendez helyárakkal

C) Bérlet.

C) Bérlet.

3 a kislány.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

NYILTÉR.

(Az ezen rovat alatt közölttekért nem vállalunk felelősséget.)

özv. **Nádor Ignáoné** szül. **Ludwig Hermina** mint hitves a maga, valamint számos rokon, ismerőse és barátai nevében is mélyen megtört szívvel, szomorúan jelenti a felejthetetlen jó férj, vő, testvér, sógor, nagybácsi, rokon és jóbarát

Nádor Ignác

nyug. máv. raktárnok,

f. évi november hó 24-én délelőtt 8 órakor, életének 61-ik s boldog házasságuk 4-ik évében, a Mindenható rendelkezéséhez képest váratlanul történt gyászos elhunytát.

Az Istenben boldogult földi maradványai f. hó 26-án délután fél 3 órakor fognak a felső temető halottas esernökéből a róm. kath. egyház szertartásai szerint az ugyanottani temetőben örök nyugalomra helyeztetni.

Az éngesztelő gyászmise áldozat az elhunytak lelki üdvéért f. évi december hó 2-án délelőtt 8 órakor fog a helybeli főtsz. Minorita-atyák szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Áldás és béke porait!

Arad, 1916. november hó 24-én

Az első aradi jót. nyugdíjas asztaltársaság tagjai felkéretnek a temetésen való megjelenésre.

Varga Imre első temetkezési intézete Arad, Andrássy-tér 13. Telefon nappal: 37. Éjjeli szolgálat: 738.

Magyar Általános Hitelbank.

Közgyűlési meghívó.

A Magyar Általános Hitelbank részvényesei az 1916. évi december 28-án, szombaton délelőtt 10 órakor, Budapesten a bank helyiségében (V. József-tér 3. szám) tartandó rendkívüli közgyűlésre meghívatazz:

A tanácskozás tárgyai: 1. Az igazgatóság indítványa az alapítóknak felelőse irán. 2. Az igazgatóság indítványa a részvényesek elővételi jogának mikénti gyakorlása tárgyában. 3. Az alapszabályok V., 8., 9., 10., 18., 22., 24. és 31. cikkeinek módosítása és azoknak megfelelően a 28., 29., 42., 50. és 58. cikkeiben való hivatkozások kiigazítása.

A közgyűlésen minden részvényes húz darab letett részvény után egy szavazattal bír.

A szavazásra jogosult t. c. részvényesek felhivatnak, hogy részvényeiket a le nem jart részvényekkel együtt a közgyűlésre előzött határidő előtt tízennégy nappal,

Budapesten a Magyar Általános Hitelbank központjánál (V. Drottya-utca 5.), valamint fiókjainál IV., Ezerem-utca 11., V. Borki-tér 9. és VI., Károlyi-körút 3.)

Brassóban, Debrecenben, Fiumében, Győrben, Kassán, Kecskeméten, Nagyváradon, Pécsen, Pozsonyban, Szabadkán és Temesváron is intésez fiókjainál.

Wienben a K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe című intézetnél, vagy S. M. v. Rothschild bankházánál.

Berlinben a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél, vagy S. Bleichröder bankházánál, vagy végül

M/m. Frankfurtban a Direction der Disconto-Gesellschaft című intézetnél letétbe tegyék.

A részvények a benyújtó által aláírt jegyzék kíséretében nyújthatók be.

A letett részvényekről a benyújtó elismervényt kap. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyűlés után visszaszolgáltatni. A közgyűlésre beérkező jegyű, szolgáló igazolvány Budapesten az intézet központjánál közvetlenül a letétel alkalmával, az intézet fiókjainál pedig, valamint Wienben, Berlinben és M/m. Frankfurtban nyolc nappal a közgyűlés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajta gyakorolni, a megbízott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláírni tartozik.

Budapesten, 1916. évi november 23-án.

Az igazgatóság.

Veszek waggontételekben kiegészített (már kifőzött) törbölyt, ab vasuti allomás waggonba rakva, fizetve ottan, Arajanlatot kérek **Schön Andor**, Budapest, V., Honvéd-utca 8 sz.

29870—1916.

Hirdetmény.

Arad szab. kir. város háztartása törzsvagyon, tisztí nyugdíj-alap 1915. évi számadását és összes mellékleteit az 1886. évi XXI. t. c. 17. § a értelmében 1916. évi november 23-tól számított 15 napig közszemlére Arad város közigazgatási iktató hivatalában azon felhívással tesszük közszemlére, hogy annak adatai ellen a kitűzött határidőn belül bármelyik aradi polgár részéről felszólamlás, avagy észrevétel beadható.

Arad, 1916. november hó 21.

A városi tanács.

Szakértelem nélkül nincs kellő termés!

A szőlősgazdák nagyrésze évek óta azért szüretel oly keveset, mert szőlőit megfelelő gondozásban nem részesíti és borát helytelenül kezeli. — Minden, a szőlő- és borgazdaság körébe tartozó munkára megtamít a

„Borászati Lapok“

szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, IX., Ullői-ut 25., Köztelek,

mely vasárnaponként jelenik meg.

Mutatványszámot kívánatra három héten át küld.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombattól — hétfőig:

A dsungel-drámák csodája!

Oroszlánok, tigrisek, leopárdok megdöbbentő tömege izgalmas mese keretében.

A budapesti Royal-Apollo műsorából:

A rejtelmes sziget.

20061—1916. k. h.

Hirdetmény.

A korpá és a takarmányozási célokra szolgáló egyéb ipari termékek és hulladékok forgalomba hozata tárgyában kelt 2780—1916. M. E. számú kormányrendeletet, a következőkben tesszem közzhírré:

Korpát, kölestakarmánylisztet, köleshéjat, olajpogácsát, cukorszörpöt, (melasse-t) szárított répaszeletet, valamint szárított moslák és törkölyfeleket sem magukban, sem állati tápialkalmazásra alkalmas más anyagokkal keverve, vagy takarmányozásra alkalmas módon feldolgozva másként, mint a ministerium 2966—1915. M. E. számú rendelete alapján (1. a Budapesti Közlönynek 1915. évi augusztus hó 10. napján megjelent 184. számában) alakított korpaközpont közvetítésével forgalomba hozni nem szabad.

A malomváltat annak, aki a 2117—1916. M. E. sz. rendelet (1. a Budapesti Közlönynek 1916. évi július hó 1. napján megjelent 148. számában) 7. §-ában megszabott orlési tanusítvány alapján kizárólag saját házi és gazdasági szükségletére öröltet, az ezen öröltésből származó korpát kizszoigatni, ha pedig azt az öröltető átvenni nem kívánja, a korpaközpont utján forgalomba hozni köteles.

Az ezen §. alapján átvett korpát az átvevő csak saját állatainak takarmányozására használhatja fel, s ha a házi okból oly célra fel nem használhatná, azt szintén csak a korpaközpont közvetítésével adhatja el.

Az 1. §-ban felsorolt ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár rendszer minőség mellett mm-ként (100 kg.) tisztaságra a következőkben állapítatik meg:

Az ipari termékek vagy hulladékok métermázsánkénti legmagasabb árai: Korpá K 20. Köles takarmányliszt K 36. Köles héj K 16. Répcepogácsa K 30. Vadrepcepogácsa K 30. Napraforgómag pogácsa K 40. Gomborkamag pogácsa K 40. Törkölymag-pogácsa K 45. Lenmag-pogácsa K 40. Kendermag-pogácsa K 20. Keményítőgyári szárított tengeri-moslák K 32. Keményítőgyári szárított burgonya-moslák K 19. Szárított törköly K 26.

Ezeket a legmagasabb árakat, melyek magukba foglalják a rakodási költséghez való szállításhoz és a berakásnak költségeit is, csak nél-

kül, készpénztizetes mellett történt berakás esetére kell érteni s ezek az árak egyaránt vonatkoznak úgy belföldi mint külföldi származású nyers anyagok feldolgozásánál előálló termékekre és hulladékokra.

A jelen rendelet életbelépésével hatályukat veszítik a ministeriumnak a korpá forgalomba becsátásának szabályozásáról 2966—1915. M. E. szám alatt és a takarmányozási célokra szolgáló ipari termékekért és hulladékokért követelhető legmagasabb ár megállapításáról és ezen cikkek előállításának, azaz forgalombahozásának és szállításának szabályozásáról 4135—1915. M. B. szám alatt kiadott rendeletei, (1. az utóbbit a Budapesti Közlönynek 1915. évi november hó 18. napján megjelent 267. számában, kivéve a 2960—1915. M. E. számú rendeletnek 3. és 7. §-ában, valamint a 4133—1915. M. E. számú rendeletnek 1. §-ában foglalt, a korpaközpont megalakítására vonatkozó rendelkezéseket, amelyek azzal egészítettnek ki, hogy amennyiben a korpaközpontba az említett §-okban megállapított létszámon felül több tagnak kiküldése válnék szükségessé, ez iránt a földmívelésügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg intézkedik.

Green, főkapitány.

Használt csomagolópapíros

megvételre kerestetik.

Cím a kiadóhivatalban.

7392

A szépségápolás titka a felhasznált szépségápolószerek helyes megválasztásában rejlik!

Rozsnyay kitünő Serail arc-szépítő különlegességei

mind kipróbált jó hatású készítmények, amelyet bárki bizalommal használhat.

Rozsnyay Serail arckenőcse. Kis tégely 1.50 kor. Nagy tégely 2.50 k.

Rozsnyay Serail krémje nappali használatra. Egy tégely ára 2 korona 50 fillér.

Rozsnyay Serail szappan. Egy darab 3 kor. 50 fillér.

Rozsnyay Szerén Arcpora. Lehető finomságu. Crém, fehér, rózsás és testápolókban. Egy dob. ára 2 korona.

Kiváló finom illatszerek. Gyöngyvirág, Ibolya, Loin du bal, orgona, piros rózsas, Serail. Üvegje 1 kor. 50 fillér.

Kapható a készítőnél: 1046

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tárában Arad, Szabadság-tér.

Fagydaganganatok

elmulasztására, fagyviszketegség biztos meg-

szüntetése legjobbszer a

FRIGIN.

Ára ecsettel és utasítással 1 korona.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázzni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással együtt 1 korona.

Poloskák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav“-val eszközözhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ára 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Helogen“. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legzelebb

Aliandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ára 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél

Hajós Árpád

gyógyszer-tárában

ARAD, Andrassy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Kórház számára.

